

CAPÍTOL II

«Senyora:

Potser vostè pensarà, després del que li vaig a dir, que la meva obligació era haver-li contat això molts mesos enrere. No ho vaig fer perquè no hauria sospitat mai que la cosa pogués arribar a tenir una tal gravetat —justament, pel que tenia de monstruosa o de ridícula, la cosa em semblava passatgera—. I em sabia greu de donar-li un disgust que potser podia estalviar-li.

Avui, però, la situació és molt diferent. És necessari que vostè la sàpiga per a veure si podrà, encara, posar-hi remei.

El seu marit l'enganya. L'enganya de fa molts mesos, de quan eren a Figueres. L'enganya amb una perduda, una qualsevol, una donota que ha passat per tothom, al Garrigal, coneguda per la Mulata. Si vostès van anar-se'n de Figueres fou precisament per això: perquè el seu marit volia treure aquella dona de la casa on era.

A Barcelona li posà un pis al carrer de Tallers, i l'hi anava a veure, fins ara, cada matí, a la sortida de Santa Creu.

He estat a punt d'escriure-li moltes vegades; però, coneixent el seu marit —una persona tan sensata, tan intel·ligent, tan agradable—, no m'explicava allò sinó a manera de rauxa. Els homes són tots tan febles!

Si s'hagués tractat d'una altra dona, la cosa podia tenir importància, però tractant-se de qui es tractava!...

El seu marit recordaria sempre com havia conegut la Mulata, perquè l'anà a consultar com a metge.

Una dona així podia haver-lo engrescat un moment, però no se'l faria mai seu. Era impossible que arribés a estimar-la, que li fes oblidar la seva esposa.

Darrerament vaig ésser a Barcelona i vaig poder comprovar, com ja m'havien dit, que la cosa continuava; i amb un nou agreujament.

(Cregui que he lluitat molt, abans de determinar-me a obrir-li els ulls, i que no és sinó una gran afecció que sento per vostè la que m'hi empeny.)

Aquest agreujament és que la Mulata està a punt de deslliurar, i que ella jura que el fill és del marit de vostè —vagi a saber si és veritat!

El seu marit, però, diu que en té l'absoluta seguretat.

El que haurien de procurar, vostè o els germans d'ell, és que aquesta dona s'allunyés. Amb diners probablement ho aconseguiran. Encara que no crec que se'n vagi fins a haver deslliurat.

Potser els abandonaria la criatura; qui sap! Aquestes dones són capaces de tot.

Em sembla que això fóra la millor solució. Si vostè l'acceptava, el seu marit tornaria a vostè per sempre.

¿Com és que m'he permès donar-li consells? Perdoni'm, i pensi que si m'he decidit a escriure-li ha estat per

la simpatia que li tinc. D'altra banda, és una cosa que hauria sabut, si no avui, demà. Que Déu l'ajudi!

Una que li vol be.»

Teresa llegí la lletra de cap a cap sense que les llàgrimes li enterbolissin per res els ulls ni els sanglots vinguessin a esberlar-li el pit. Semblava estabornida, com si li haguessin donat un cop de maça enmig del front. No plorava, no es revoltava, no maleïa. Era com si hagués mort i el seu esperit, deixant la tomba, tornés al món i s'expliqués tantes coses com havien estat desconegudes al seu pobre ésser mortal.

I el seu esperit, d'ultratomba, sofria per les injustícies que haurien llatzerat la seva carn, cas d'haver-ho sabut. Però en sofria d'una manera llunyana, com fora del temps.

Era amb la seva essència immortal que contemplava l'agonia de la seva pobra humanitat. Veia el seu desordre moral, el seu anorreament, des d'una gran calma, des d'un retrobament d'ella mateixa. La seva carn sofrent, trossejada, sagnant, se li oferia, certament, com a espectacle digne de llàstima. Però ensems es desentenien d'aquella desferra; semblava no veure-s'hi. Fins que, a un moment donat, s'hi reconegué. Sí, era ella, *allò*...

Llavors, una immensa, una desesperada pietat, li obrí la font de les llàgrimes.

Teresa caigué de molt alt. Caigué de la torre de vori d'aquell palau màgic que havien bastit les seves il·lusions,

el seu amor, la seva confiança. L'edifici s'enrunà amb un estrèpit formidable, i cada pedra li féu un esvoranc, una ferida. Sentia com la vida li fugia; la sang li anava a bell raig, i, encara que fossin a temps a estroncar-la-hi, tenia la certesa que no seria mai més la Teresa d'abans, que s'arrossegaria pel món com un cadàver fins al dia que la mort, compadida, anés a cercar-la.

Perquè Teresa no dubtà ni un moment. Malgrat tractar-se d'un anònim, el to d'aquella lletra era noble. I el que li deien era veritat; ho sentia dins seu.

Recordà que fou ella qui parlà per primera vegada al seu marit d'aquella dona. ¿Feia, potser, un any i mig d'allò? Quan la Carmeta l'havia anada a pentinar, aquell matí, li havia dit:

—Una meva clienta del Garrigal —la Carmeta era la pentinadora de dues d'aquelles cases— m'ha parlat del senyoret Lluís. Diu que ha sentit lloar-lo tant; que tot-hom el té per un gran metge, i que pensava consultar-lo. Està molt malalta. I és una xicota molt jove, precisament d'aquí prop, filla de Darnius.

—Sembla mentida que es pugui caure tan avall!

—Coses de la vida! Aquesta, encara que de soltera era un xic capverd, ho deu al marit si ha acabat així.

—¿És casada?

—Sí, amb un brètol. No és pas que els seus pares no l'haguessin advertida i no s'haguessin oposat a aquell casament. Però ella és tossuda, i va voler fer la seva. Aviat el seu marit començà a maltractar-la. Era un jugador, i

quan tornava a casa i havia perdut la baldava a trompades. No li donava res per anar a plaça; li deia que era prou jove i que, si volia, podien viure bé, i amb l'esquena dreta, ella i fins ell.

—Quin desvergonyiment!

—Cansada de rebre, un dia va anar-se'n a una casa. Era incapaç de treballar d'altra manera, per la seva banda: una gandula. El seu marit és ara a Amèrica. Va haver de fugir perquè espanyà el calaix de la casa on estava empleat i robà els diners. Tot a causa del joc.

—Quines tragèdies hi ha, a la vida!

—Oh, senyora Tèresa, no es pensí que ells s'ho prenguin pel costat tràgic! Tothom és com és, o com Déu l'ha fet. A la casa, la Lola, que tothom coneix per la Mulata, és molt considerada. Una de les dones que té més requista.

—¿És bonica?

—No pas pel meu gust. Molt morena, d'una morenora verdosa, amb els cabells crespats i els ulls un xic de través. Té un no sé què de xina. Però sembla que agrada molt als homes. Són tots tan ximpls! Perquè no es pensi que sigui viva, enraonadora... No, jo la trobo... fins mussol. Parla molt poc, i sembla, a cada gest que fa, que s'hi hagi de pensar, abans.

—Contra gustos...

—Doncs bé, tornant al que deia, la Mulata em va demanar si voldria acompanyar-la a fer-se visitar. Com que sap que vostès m'aprecien molt, li sembla que el se-

nyoret se l'ha de mirar, així, amb més interès. Si vostè ens ho permet, en lloc d'esperar-nos a la sala, que sempre és plena, ens esperaríem a l'escriptori. Com que Figueres és tan petit i tothom es coneix!

—Sí, sí, més m'ho estimo. Jo mateixa, a aquesta hora de dinar, ho advertiré al meu marit. Podeu venir havent dinat. I ja us cridarà quan us toqui el torn.

Teresa s'estranyava, ara, de recordar mot per mot aquesta conversa. No hi havia fet gaire atenció ni podia sospitar mai que aquella cosa insignificant fóra el punt de partida de la seva malaurança.

Aquella tarda, moguda per una interior curiositat, havia entrat a l'escriptori amb l'excusa de cercar-hi quelcom, quan la Carmeta i aquella dona s'hi esperaven.

Un moment, només. El temps de treure del calaix un full de paper i un sobre, i de dir quatre mots a la Carmeta.

La Mulata li semblà lletja, com ho semblava també a la seva pentinadora; només que li trobà quelcom d'estrany. En el seu aire esllanguit, de somnolència, en els seus ulls apagats, llunyans, va veure-hi titil·lar un instant una llum felina. Li féu l'efecte d'un gat quan dormita vora el foc —dormita, però sobtadament es llança, d'un bot, damunt una presa qualsevol—. S'endevinava que tot sentiment espiritual era inexistent, en ella. Que vivia pel sexe. I, com que era un animal jove, sense cap complicació sentimental, lliurat per complet al seu instint, vet aquí per què plaïa tant als homes; a certa classe d'homes, almenys.